

Зовнішнє незалежне оцінювання 2016 року з української мови і літератури (додаткова сесія)
Схема оцінювання завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю (власного висловлення)
з української мови

58. Прочитайте наведений текст.

Багато хто розуміє особистісну свободу як абсолютну відсутність обмежень у будь-чому. Інші ж переконані, що свобода в суспільстві завжди обмежена, унормована.

Викладіть Ваш погляд на проблему:

Чи може людина відчувати себе вільною попри умовності суспільного життя?

Зміст власного висловлення оцінюють за шістьма критеріями, як показано в таблиці 1.

Таблиця 1

Критерій	Змістовий вияв і композиційне оформлення критерію	Бали
<p align="center">1. Теза</p>	<p>Учасник формулює тезу, яка репрезентує його власну позицію. Учасник висловлюється в один із таких способів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – стверджує, що людина може за будь-яких обставин відчувати себе вільною навіть в умовах обмежень, які накладає на неї суспільство [оскільки відчуття свободи – це те, що залежить від самої людини, її світосприйняття, поглядів на світ і на себе, душевного складу, а не від зовнішніх чинників (хочеш бути вільним – будь ним)]; – стверджує, що в умовах соціального буття людина може почуватися вільною лише частково [оскільки її свобода постійно обмежується простором свободи інших людей, які співіснують із нею в соціумі]; – стверджує, що людина не може відчувати себе вільною (не може бути вільною) [оскільки всі аспекти її життя в соціумі опосередковані соціальними обмеженнями й правилами (людині хочеться думати, що вона вільна, хоча насправді вона абсолютно не вільна)]; – займає проміжну позицію (<i>з одного боку.., з іншого боку</i>), стверджуючи, що людина в різних життєвих ситуаціях може почуватися то абсолютно вільною, то доволі обмеженою [іншими людьми, суспільними правилами, обов'язками тощо]. 	<p align="center">2</p>

	<p>Орієнтовні опорні слова: людина, індивід, суб'єкт, інший, соціум, суспільство, суспільне життя, співіснування, співжиття; свобода, воля, волелюбство, необмеженість, сваволя, свавілля, обмеження, умовності, норми, правила, обов'язки, права; вільний, необмежений, обмежений, унормований; розуміти, мислити, відчувати, почуватися, бути, жити, сприймати, бути спроможним, бути здатним, могли; абсолютно, повністю, частково, цілком; інколи, за певних обставин, у різних ситуаціях</p>	
	<p>У роботі немає вправного формулювання тези, але є речення та ключові слова, що доносять власний погляд учасника на обговорювану проблему. Учасник односкладно відповідає на питання, сформульоване в темі (так / ні). Учасник стверджує, що людина може відчувати себе вільною (є вільною), однак не згадує про соціум як про причину можливого обмеження свободи індивіда. Учасник стверджує, що людина не може почуватися вільною (є невільною), однак не бере до уваги фактор впливу умовностей соціального життя. Учасник лише повторює фрази з формулювання теми, не висловлюючи власної позиції</p>	1
	<p>Учасник не формулює тези. Зміст висловлення свідчить про відсутність власної позиції щодо порушеної проблеми й несформованість того чи іншого погляду на неї. Учасник формулює тезу, яка не відповідає запропонованій темі</p>	0
2. Аргументи	<p>Учасник розвиває свою думку, наводячи принаймні два доречні й переконливі аргументи (докази, підстави для обґрунтування, підтвердження висловленої тези), які пов'язують тезу з прикладами</p>	2
	<p>Учасник наводить принаймні один доречний аргумент (доказ, підставу для обґрунтування, підтвердження висловленої тези). Аргументи дублюють один одного, тобто другий аргумент перефразовує зміст першого. Один з аргументів не є доречним стосовно сформульованої тези</p>	1
	<p>Учасник не наводить жодного аргументу для обґрунтування тези або наведені аргументи не є доречними</p>	0

За. Приклад із літератури чи інших видів мистецтва	<p>Аргументи підкріплено, проілюстровано принаймні одним розгорнутим, добре поясненим прикладом з художньої літератури чи інших видів мистецтва. Указано проблему, порушену у творі, художній образ, через який проблему розкрито, назву й автора твору. У творах з інших видів мистецтва тестований може не вказувати автора.</p> <p>Ілюстрація логічно вписується в розвиток доведення, показуючи розуміння учасником того, як його міркування стосовно шляхів розв'язання певної проблеми виявляються, підтверджуються в мистецькому творі</p>	2
	Немає мотивації наведення прикладу; приклад не конкретизований через художній образ; у прикладі є фактичні помилки	1
	Прикладу з літератури чи інших видів мистецтва немає або він не є доречним	0
Зб. Приклад, що є історичним фактом або випадком із життя	<p>Учасник наводить принаймні один доречний приклад або з історії, або із суспільно-політичного життя, або з власного життя.</p> <p>Ілюстрація логічно вписується в розвиток доведення, показуючи розуміння учасником того, як його міркування стосовно шляхів розв'язання певної проблеми виявляються, підтверджуються в особистому житті конкретних людей або в суспільному минулому чи нинішньому житті.</p> <p>Учасник може покликатися на факти з біографії митців, які стосуються їхнього суспільно-політичного життя</p>	2
	Немає мотивації наведення прикладу; приклад не конкретизований; у прикладі є фактичні помилки	1
	Прикладу з історії, суспільно-політичного чи власного життя немає або він не є доречним	0
4. Логічність, послідовність	<p>Висловлення демонструє зосередженість на обговорюваній проблемі, цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу).</p> <p>Заявлена теза послідовно доводиться. Учасник постійно тримає порушену ним проблему у фокусі своєї уваги, не відступаючи вбік.</p> <p>Учасник висловлює думки в певній послідовності, відбирає лексичний матеріал і мовленнєві засоби відповідно до теми й ситуації міркування, використовує різноманітні синтаксичні конструкції.</p> <p>Текстові властива зв'язність, що простежується і на рівні розгортання думки, і на рівні правильного й доречного використання спеціальних засобів зв'язку.</p> <p>Учасник структурує роботу за абзацами</p>	2

	Учасник відволікається від обговорюваної проблеми. У роботі є порушення логічності, цілісності, послідовності й несуперечливості розвитку думки. Учасник не структурує роботу за абзацами	1
	Логіки викладу, цілісності, послідовності й несуперечливості розвитку думки немає	0
5. Висновок	Наприкінці власного висловлення учасник робить підсумок зі свого доведення, указуючи на те, яку домінуючу думку (позицію) він урешті тримав у полі зору, коли наводив аргументи й приклади. Висновок відповідає запропонованій темі й органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів. Висновок розташований наприкінці роботи	2
	Висновок лише частково відповідає тезі або не пов'язаний з аргументами та прикладами	1
	Висновку немає; висновок не відповідає сформульованій у власному висловленні тезі; висновок не пов'язаний з аргументами та прикладами	0

Мовне оформлення власного висловлення оцінюють за двома критеріями (**6а** та **6б**), як показано в таблицях 2 і 3.

Таблиця 2

Критерій	Кількість помилок	Бали
6а. Орфографія та пунктуація	0–1	4
	2–6	3
	7–11	2
	12–16	1
	17 і більше	0

Таблиця 3

Критерій	Кількість помилок	Бали
6б. Лексика, граматики та стилістика	0–1	4
	2–4	3
	5–7	2
	8–10	1
	11 і більше	0

Під час оцінювання орфографічної й пунктуаційної нормативності роботи **2 (дві) негрубі** помилки рахують як **1 (одну) грубу**. До негрубих зараховують такі помилки:

- у написанні великої літери в складних власних назвах;
- у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
- у випадках нерозрізнення **не/ні** (*не хто інший / ніхто інший ...*);
- у випадках, коли замість одного розділового знака поставлений інший;
- у пропуску одного зі сполучуваних розділових знаків або в порушенні їхньої послідовності.

Негрубу орфографічну й негрубу пунктуаційну помилки **НЕ СУМУЮТЬ** і **НЕ ЗАРАХОВУЮТЬ** як **1 (одну) грубу**.

Систематичне порушення норм милозвучності (**3 (три) і більше** випадків порушення на одне з правил: *у-в, і-й-та*) рахують як **1 (одну)** стилістичну помилку.

Примітка: старший екзаменатор обов'язково дублює записи екзаменатора в полі учасника ручкою зеленого кольору (у випадках, коли робота не написана, не відповідає темі або містить менше 100 слів).

Ухвалено на засіданні предметної фахової комісії з української мови
при Українському центрі оцінювання якості освіти
15 червня 2016 р.